

דף סיכום בחינה**מזהה בחינה: 001000276700 מזהה סטודנט: 313139****שם קורס: ספרות השות**

מספר שאלה	ניקוד מירבי	ציין
1	25.00	25.00
2	25.00	20.00
3	25.00	25.00
4	25.00	20.00

0

ציין בחינה סופי : 97.00**הבחינה הבדוקה בעמודים הבאים**

ספרות השו"ת

משפט עברי - קורס בחירה 99-570-01

שנה"ל תשפ"ד 2023-24 סמסטר א

מועד א

ד"ר לוי יצחק קופר

הנחיות כלליות

משך הבחינה: שעה וחצי (1:30).

ספרים סגורים

יש לענות על כל השאלות, תוך ציון דוגמאות מתאימות, לאור הנלמד בקורס.

מגבלה: 300 מילים לכל שאלה.

כל תשובה: 25 נקודות, סה"כ 100 נקודות.

יש לכתוב בצורה **בהירה**, תוך הפגנת **ידע והבנה** של החומר הנלמד בקורס.

יש לציין דוגמאות של פוסקים ו/או סוגיות שעלו בשיעורים.

תוספת של מידע שלא נלמד בשיעורים – לא תוסיף, אך תגרע מהמקום המוקדש לתשובה עניינית.

שפת_אם_אינה_עברית(-הגהה)

ההתחלה בבאל.

מאפיינים:

התשובות קצרות (שות-יין וחומץ):

1. לחסוך בנייר

2. הסמכות של הגאונים- עתידית: אי אפשר לערער על התשובות. עכשווית- תשובה קלועה כי השואלים משוכנעים מראש ואין צורך לשכנע.

3. להנגיש לציבור הרחב

4. נורמות כתיבה של הדור

5. חשש מפני כתיבת תורה-בע"פ.

6. יתכן כמו שסטודנטים מעדיפים לקראות הרצוי בלבד, ולא מתעננים בשאר.

2. שפות: עברית/ערבית/ארמית

3. מאמץ מושתף- הרבנים היו כותבים ביחד לכל הקהילה.

4. שמות פדויים- הדגש על העיקרון המשפטי ולא המתדיינים, לכן למדנו על סכוסוך שהשמות היו גניריות לזוי ושמעון... (אולי גם יש חשש לפגיעה בפרטיות/בייחוש/טרמפ...).

5. היבט אנושי- לפעמים התשובות עצמן קצרות אך דברי השבח והברכה היו ארוכים יותר (אף תמיכה כספית לחיזוק המרכז הרוחני מהפריפריה).

6. ביאור מילים קשות- כמו גרנדולית (כתיבה משני הצדדים משיקולי יעילות וחסירת מאמץ על הקורא).

7. ביאור מנהגים- (למשל הייתה תשובה לגבי נורות שבת וגם על דיני קבורה) בנוסף זה מעיד על הסמכות שתפסו הגאונים לעצמם.

8. סתירות- הייתה שאלה לגבי שטר גאויים והתשובה הייתה בניגוד לתלמוד שכן לפיו ערכאות גויים לא נחשבים. התשובה הייתה מצריך לבחון כל מקרה לגופו ...

*מעמד מיוחד לשואל: קובע סדר-היום ההלכתי.

תשובות-מכוננות:

סדר ר'עמרם : סדר מכונן; סידור התפילה הראשון, ומאחד רוב הסידורים. מתחילה התשובה בציטוט של מקור אחר (על המלך והמגיפה..) שזה מעיד אולי שהסוגיה הייתה קיימת גם אז.

בעקבות התשובות שלו גם היו חידושי-צורה- למשל אנו מתחילים בתפילת שחרית (בוקר) למרות שהשבת מתחיל בערב... בזכות הסידור הזה. גם נתן לנו "הוראות הפעלה" למהלך התפילה (מתי עומדים..).

יש גם חידושי-תוכן שהתקבלו כמו תפילת כהנים ואלה שלא(כל-נדרי).

בנסוף החשיבות שלהסידור היא באיחוד עידות שונות שכן הסדר זהה(וגם בזכות סדר מתחרה, ר'סעדיה), וכן לומדים שאין לנו את המקור האמתי- שכן זה אוסף של טלי על טלי.

ר'שרירא: למדנו על התשובה שלו כמקור **ראשוני** (נכח בישיבות ולכן יש חשיבות **משפטית**- "תקדים מנחה" כי חתמנו התקופה) ומחקרי (מחלקת תלמוד/מ"ע) והיסטורי(החיים בזמנו).

העצמה לפריפריה- בזכות העברת הידע יש לנו מוקד הלכתי באפריקה (מי ששאל עכשיו משיב). גם **דמוקרטיזציה לידע**, בזכות העברת המידע.

חסר - ריאליה משפטית, דו שיח משפטי חי, היקף המאגר- כל תחומי המשפט וההלכה

לא נשאלת בשאלה זאת על הגאונים

קובץ של שלמה קבולי כולל 400 תשובות קצרות.

הרקע: (מהדורה-1) קבולי רצה לנצח את כתיב-היד של חכמים גאונים כמקור חשוב היסטורי/משפטי. גם להנציח את שמו מאחר ולא היו לו ילדים.

חסר - הקובץ הוא המודפס ביותר מתקופת הגאונים מה שמלמד על חשיבותו

*היו כתיב יד-מקור משני, לחסרי יכולת קנייה.

מהדורה-2: פראג, בעזרת כהן (לומדים מהלוגו).

מהדורה-3 מנטובה, מעיד על הביקוש הרב (3 פעמים בפחות מ-25 שנים).

השאר בירשלים ובני ברק (סה"כ 5 מהדורת 7 הדפסות)

אתגרים-

השמטה מכוונת

מהדורה-1 שתי שאלות לגבי דיני בר מצרה בשאלה הראשונה טעות כנראה רשלנית של הסדר (לגאול-לגוי} בד"כ הוא לא אדם מבריק).

שאלה שתיים: השמטה מחשש של צנזורה פ שכן אם יש הבדל בין נוצרי ליהודי זה מעלה חשש לסנקציה (לומדים הגרסה הנכונה ממהדורה מאוחרת).

לא מכוונת

היו שאלות לגבי דיני שפיטת (קים לי) וראויות.. אך הסדרן שכח תשובה ולמרות שידע זאת התעלם שוב מסדר שלם בתקווה שאף אחד לא ידע.

צנזורה

במהדורה מאוחרת יותר רואים- טעות על מי צריך לעשות טבילה וזה היה ביחס למומר. לומדים ממהדורות קודמות שזה אכן יהודי מוממר. הלקח: ראשית אין להסתמך על מהדורה אחת אלא כמשפטים תמיד מסתכלים על התמונה הגדולה/נסיבות. בנוסף, צנזורה פנימית מחשש לסנקציה כאמור (אם יש מעמד פחות לגוי...).

תיקון טעויות

לומדים משאלה (על דיני שבת והסתכלות במראה) שמדובר בזיוף אחד גדול.

הרי התשובה הייתה זהה לתשובה של שו"ע. מתעוררת השאלה למה?

קשה לתאר שהם העתיקו מאותו כתיב יד; הרי שו"ע תמיד מציין מקורות, וקבולי לא היה אחד מהם. 2. שו"ע העתיק? לא סביר, כי הוא מציין מקורות...3. הכי הגיוני שקבולי לא חשב שהספר בשות יש לו כוח אדיב, הוא יכול לעלות על הצפיות ולעופף והלגיע גם לנו. משמע, יש כוח מובנה בשות- המנגון מעניק יתרון/פוטנציאל לשות להיות פופלרית.

*לומדים על תופעת הזיופים, (אך היא לא גדולה).

לומדים גם שמחד השות הוא מקור אמין; במובן שמעיד על המקור המקורי, ואפשר להצליב התשובות, (לדוגמה עם שו"ע וללמוד מננה). מאידך זה לא מקור עצמאי אלא משלים בלבד ואנחנו צריכים לפקוח עיין כמו במקרה כאן

1. נשים כממנות, הסיפור של ר'אדמור-מרקש: קיבל ממיון מאשתו של מי שהבטיח לממן את ההוצאה. אשתו, כיורשת קיימה ההבטחה.

אך לא מסתפקים במשהו שולי:

2. יש גם נשים כבעלות בתי-דפוס, למדנו על מקרה שבו אישה הדפיסה ספרי יהודות לאחר שירשה מבעלה את בית הדפוס.

3. נשים כהשראה לכתבת שות

1. ראינו הסיפור של המרש"ל שבו מתייחס לשורשיו- הסבתא שלו מתוארת בתשובה; ההשפעה הניכרת שלה על חיו ואיך הייתה בשבילו השראה להיות חכם גדול.

2. ראינו גם הספר של "חוות חיים" בו מתייחס הר'חיים לסיבות השם.

הוא מתייחס בנוסף להשראה מהסבתא שלו חווה שהייתה סיפור הצלחה נשי לאישה שהתחילה מהאפס; למדה תורה בלימוד עצמי ואף יתכן שחברה שות אך לא פריסמה זאת בגלל המחסום שעומד מול נשים בכתבת והכרעה בסוגיות הלכתיות.

אך ראינו הנשים גם כמחברות שות וכיודע יש לך ערך מיוחד מאחר שמטיב השות אם אני מחברת משהו כנראה שיש התענינות של קהל שמעוניין לשמוע את הדעה שלי ופונה אלי.

הספר ראשון, היה ע"י ר'מלכה בשם "מהלכת בדרכה". הייתה התייחסות לא רק לסוגיות נשיות אלא גם לקשיי החיים בארץ. בד"כ לא מוסיפים ביוגרפיה (אם אני שואל מישהו כנראה שהוא ידוע) אך רואים את הניזלות של הכלל בכך שזה תלוי בכמה מופרסם המחבר, וכן לא הייו.

הייתה ביקורת על המינוח של "רבנית" או אשת (הלכה- רואה במשקפות הלכתיות) וויכוח בויקפדיה}} וגם היית בוקרת (ר'קטן) על כך שאישה לא יכולה לפסוק הלכה וזו "כאילו הלכה". זה מציב על המחסום שכן אם אין חידוש אף אחד לא מתעניין ואם יש חידוש גדול- אישה מחברת עוד קושי.

תשאל אסתר ותעשה- ראינו המחשה טובה למה נשים כותבות ביוגרפיה(לעיל)

נשמת הבית- ראינו כאן איך חכמים מושכים את הסמכות שלהם, לאחר שהספר מצליח. (לטענתו חשב שזה רק מאגר מידע ולא פוסקות)

זכות עמידה (פרחה) - ראינו נשים עם רקע הלכתי חזק ("שאלת חכם חצי שאלה"-מעיד על החכמה)במוסף הייתה שאלה לגבי יורשה; השואלת ידעה מקורות }} וראינו אותה כמוקד של העברת מידע בין הרבנים.

למדנו על הדעה של ר' עובדיה בשני מקרים \

נציג קודם המגבלה על מצוות פדיון שבויים: אין לשלם יותר מדמי קדמיהן מפני תיקון עולם (הגמרא דנה בשאלה הזו ושואלת האם זה מסיבות של מניעת הול על הציבור/ עומס? או משל תמריץ לחטיפות אחרות? והיא מצינת סיבור של אב ששלם יותר לבת שלו ועל פניו זה מוצדק, אך לאחר מכן היא אומרת שזה לא היה באישור החכמים לכן היא לא ברור מה העמדה שלה- הקדמה להסברת העמדה)

מבצע יהונתן / אנטבה

המקרה הראשון היה בעקבות מבצע הגליל(המטוס הצרפתי) בו הוא שלח מכתב בזמן אמת לראש הממשלה שהוא אומר שפיקוח נפש - החשש מסכנת נפשות דוחה הכל (כמובן יש חריגים של עבודה זרה גילוי עריות וכו) ולכן הוא מחשבמחד, את הסכנה של האזרחים היהודים שהיא ממשית (שכן הן בשבי ולפי הרמבם זה יותר חמור מחרב כי אנשים סובלים לתקופה ארוכה ויש חשש לעיוות של הגופה- הערת אגב לא קשורה במיוחד) מאידך, יש סכנה פוטנציאלית בשחרור המחבלים שכן יתכן שהם יחזרו בתשובה או יחליטו לחשב מסלול מחדש....

לכן הרב עובדיה סבור שזו מצווה גדולה. שכן פיקוח נפש גובר על הכל והוא לא נותן משקל מיוחד לחשש מתמריצים(בניגוד לר' גורן) (הרי כן המדינה היא זו שאחראית על ביטחון שלנו).

למדנו את זה גם בעסקת גבראיל: הרב עובדיה היה אחד העיגונים של הרב רלב"ג שטען שזו מצווה גדולה; לאותם סיבות שכן הוא התייעץ עם הר' עובדיה לפני כתיבת התשובה.